خراسان رضوی
روزنامه
سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی
خراسان رضوی

پنج‌شنبه | ۲۲ مهر ۱۴۰۰
۷ ربیع الاول ۱۴۴۳
شماره ۴۸۰۵

گزارش

بررسی نقاط ضعف و قوت طرح مجلس مبنی بر اختصاص ۵ درصد از درآمد فروش معادن بخش خصوصی به شهرستان محل معدن

موفقیت طرح معدنی مجلس به ۳ شرط

عکس: ایرنا

مسعود حمیدی/ بنا بر اذعان فعالان و مدیران حوزه عمران، اقتصاد و معدن استان «طرح اختصاص ۵ درصد از درآمد فروش معادن بخش خصوصی به شهرستان محل معدن» مجلس شورای اسلامی اگر بر اساس ظرفیت معادن، بر مبنای سود و نه درآمد کل معدن و با ضمانت بازگشت سهم ۱۵ درصدی قانونی از این درآمد به محل فعالیت معدن، تصویب نشود منجر به تعطیلی معادن زیادی در استان می‌شود.

به گزارش خراسان رضوی، ذخایر معدنی استان به گونه‌ای است که بنا بر اذعان کارشناسان، احیا و بهره‌برداری درست از این ظرفیت می‌تواند علاوه بر به حرکت درآوردن چرخ اقتصاد استان و ایجاد اشتغال در کنار دیگر منابع درآمدی مانند مالیات، در شرایط فعلی رکود اقتصادی محرکی برای توسعه استان باشد. هرچند مشکلات متعدد مانند چند برابر شدن هزینه‌ها، فرسودگی ماشین‌آلات و به‌صرفه نبودن از یک‌سو و بالا رفتن حقوق دولتی از سوی دیگر باعث شده است به غیر معادن سنگان خواف (عسلویه شرق کشور) که جزو معادن «دولتی» به شمار می‌آید دیگر معادن استان با مشکل مواجه شوند به طوری که امروز با وجود ۴۶ نوع ماده معدنی و بیش از ۹۰۰ پروانه بهره‌برداری برای پهنه‌های معدنی استان که ۹/۲ درصد کل مساحت استان را شامل می‌شود تنها نیمی از معادن یعنی حدود ۴۷۰ معدن فعال‌اند و بقیه معادن استان به دلیل مشکلاتی که پیشتر مطرح شد و در گزارش‌های روزنامه خراسان رضوی به آن پرداخته شده است، غیر فعال و تعطیل باشند و طرح واگذاری و مزایده معادن کل کشور که در ماه‌های پایانی دولت دوازدهم کلید خورد ولی به دستور دادستانی کشور تا روی کار آمدن دولت جدید تعلیق شد. شرایط و حال و روز معادن استان به‌هیچ‌عنوان مساعد نیست و برخی سنگ‌اندازی‌ها مانند بوروکراسی‌های اداری و هفت‌خان دریافت مجوزها مزید بر علت شده است اما این داستان روی دیگری هم دارد، برخی شرکت‌ها و بهره‌برداران حوزه معدن بدون توجه به مسائل زیست‌محیطی در پهنه‌های جغرافیایی کشور از کانی‌های گران‌بهای این خاک بهره زیادی برده و درآمدهایی کسب کرده‌اند اما در کنار همین معادن ،روستاهایی وجود دارد که هیچ توسعه‌ای پیدا نکرده و تنها سهم آن‌ها از هم‌جواری با معادن میلیاردی انواع آلودگی‌ها و مزاحمت‌هاست که نمونه‌های آن در استان خراسان رضوی کم نیست. روستاها و شهرهایی که به رغم وجود معادن غنی و بهره‌برداری شده با درآمدهای میلیاردی هیچ عایدی از آن نبرده‌اند. به همین دلیل است که به تازگی نمایندگان مجلس شورای اسلامی طرحی را با عنوان «طرح اختصاص ۵ درصد از درآمد فروش معادن بخش خصوصی به شهرستان محل معدن» تقدیم هیئت‌رئیسه مجلس کرده‌اند که در توجیه این طرح آمده است "طرح حاضر به دنبال اخذ ۵ درصد از درآمد فروش معدن بخش خصوصی به‌منظور عمران و آبادی در حوزه‌هایی که معادن در آن قرار دارد می‌باشد تا با بازسازی، توسعه و عمران شهرستان‌های محل معادن با اولویت روستاها صرف شود."

این طرح در نگاه اول مطلوب به نظر می‌رسد زیرا هدف آن صرف بخشی از درآمدهای میلیاردی معادن برای آبادانی روستاها و شهرهای محل استقرار معادن است اما با توجه به این که هم اکنون نیمی از معادن استان غیرفعال‌اند و بسیاری از معدن‌کاران بخش خصوصی استان مدعی به‌صرفه نبودن استخراج و فعالیت معدنی هستند باید دید این طرح چه تأثیری بر صنعت معدن استان خواهد گذاشت؟ آیا محرک تولید و توسعه یا مانعی دیگر برای توسعه معادن استان خواهد بود؟

واکنش منفی معدن‌کاران؛ معادن تعطیل خواهند شد

رئیس خانه معدن استان در واکنش به این طرح نمایندگان مجلس به خراسان رضوی می گوید: این طرح پخته شده نیست و باید با صاحب نظران حوزه معدن نیز مشورت شود و مانند تبصره ۵ ماده ۴۳ قانون برنامه ششم توسعه مبنی بر اخذ یک درصد درآمد معادن نشود که معضلات زیادی برای معدن کاران ایجاد کرده است. "در بند ۵ ماده ۴۳ قانون برنامه ششم توسعه آمده است در مواردی که به دلیل بهره‌برداری از معادن و فعالیت های صنایع معدنی خسارت هایی به اهالی ساکن در منطقه و بخش کشاورزی آن ها برسد علاوه بر عوارض آلایندگی با تصویب شورای معادن استان تا یک در صد از فروش آن ها پس از واریز به خزانه معین استان نزد خزانه کل کشور به جبران خسارت های مذکور در صورت وارد شدن آسیب های عمومی به فعالیت های بهداشتی ، درمان و عمران مورد نیاز منطقه در گیر اختصاص می یابد". امروز یک معدن کار علاوه بر پرداخت حق و حقوق دولتی که طی یکی دو سال گذشته چند برابر شده است، سهم یک درصد قانون برنامه ششم توسعه را نیز پرداخت می کند.

نازپرور تاکید می کند: معدن این ظرفیت و توان را ندارد که علاوه بر حق و حقوق دولتی و سهم یک درصد، حالا ۵ درصد دیگر هم پرداخت کند. معدن کار با چه امیدی کار کند؟ شاید معادن بزرگ زیاد ضرر نکنند اما معادن کوچک بخش خصوصی هم اکنون فشار زیادی را متحمل شده اند. اگر این طرح تصویب شود مطمئن باشید آسیب جبران ناپذیری به بخش معدن استان وارد می شود و بدون شک بسیاری از معادن کوچک و حتی متوسط استان «تعطیل» خواهند شد زیرا فعالیت آن ها توجیه نخواهد داشت.

وی درباره مستثنا شدن معادن دولتی در اجرای این طرح مجلس می گوید: این که معادن دولتی در این طرح در نظر گرفته نشده اند عجیب است. دولت و مجلس شعار حمایت از بخش خصوصی می دهند اما الان معادن دولتی مستثنا شده اند، الان قطب معادن کشور سنگان خواف است که یک معدن دولتی است و در این طرح قرار است مستثنا شود. معادن غیر فلزی ما و بخش خصوصی قطعا با اجرای این طرح ضربه خواهند خورد. دولت باید برای ورود به حوزه معدن و اکتشاف مشوق بگذارد تا ظرفیت بالقوه یک پهنه بالفعل شود.

توسعه زیرساخت‌ها به سود معادن است

با این حال معاون عمرانی استانداری استان در گفت‌وگو با خراسان رضوی، مصوب شدن این طرح در مجلس را مثبت ارزیابی و اظهار می کند: تا زمانی که زیرساخت‌ها در منطقه فراهم نشود، فعالیت‌های اقتصادی در آن منطقه نیز رونق چندانی نخواهد داشت یا استقبالی از آن‌ها نمی‌شود و هزینه‌های عرضه تولیدات به بازار هم بالا خواهد رفت بنابراین در کنار هر فعالیت اقتصادی مانند معدن کاری باید توسعه زیرساخت‌های منطقه هم صورت گیرد. بنابراین با توجه به حجم، گستره و تأثیرات محیطی فعالیت معدنی در یک پهنه محل استقرار معدن از یک سو جامعه انسانی مانند روستاهای هم‌جوار معادن نیز تحت تأثیر فعالیت معادن قرار می گیرند به این ترتیب این طرح اگر تصویب شود بدون شک عاملی برای توسعه زیرساخت‌ها در حوزه محل فعالیت معادن خواهد بود.

میرجعفریان درباره مستثنا شدن معادن دولتی در این طرح با توجه به ظرفیت‌های درآمدزایی معادن سنگان خواف می گوید: اگر از ظرفیت‌های این معادن نیز استفاده شود قطعاً تأثیرات مثبت زیادی در منطقه خواهد داشت و عامل توسعه منطقه حوزه فعالیت این معادن خواهد شد.

اما معاون امور معادن سازمان صمت استان معتقد است این طرح نیازمند بررسی بیشتر در مجلس است. توکلی در گفت‌وگو با خراسان رضوی با تایید سخنان رئیس خانه معدن استان خاطر نشان می کند: پیچیدن یک نسخه واحد برای همه معادن کشور و استان کار درستی نیست. این که بگوییم همه معادن ۵ درصد فروش شان را بپردازند کارشناسی نیست. در شرایطی که برخی معادن ما درآمد سرشاری دارند بعضی معادن استان هم با سود و درآمد بسیار ناچیزی فعالیت می کنند زیرا ممکن است سهم ۵ درصد در نظر گرفته شده در این طرح بیش از ۴۰ درصد کل سود یک معدن را شامل شود و این موضوع قطعا منجر به تعطیلی معدن خواهد شد.

معاون معادن سازمان صمت استان می گوید: یکی از دغدغه های استاندار و دیگر مدیران استانی هم اکنون بازگشت سهم استان از درآمدهای فعالیت های معدنی است. طبق قانون ۱۵ درصد از درآمد ناشی از حق و حقوق دولتی دریافت شده از معادن باید به خود استان بازگردد اما تاکنون تنها یک درصد این درآمدها عاید استان شده است.

توکلی می گوید: سال گذشته حق و حقوقی که ما طبق قانون از فعالیت معادن کسب و به خزانه دولت واریز کردیم بیش از ۸۰۰ میلیارد تومان بوده است که طبق قانون باید ۱۵ درصد آن به استان بازمی گشت اما تنها یک درصد آن به استان داده شد. امسال پیش‌بینی می‌شود بیش از هزار میلیارد تومان درآمد حق و حقوق دولتی در بخش معدن استان خواهیم داشت که طبق قانون باید ۱۵ درصد آن به استان داده شود. اگر ۱۵ درصد این هزار میلیارد تومان یعنی ۱۵۰ میلیارد به استان بازگردد بدون شک شاهد تحول و جهش خوبی در سامان دهی معادن و حوزه‌های معدنی استان خواهیم بود اما متأسفانه این اتفاق رخ نداده است.

وی می افزاید: پیشنهادی که می‌توان برای کارشناسی‌تر شدن این طرح ارائه کرد این است که اجازه دهند شورای معادن استان درباره این که کدام معدن سهم ۵ درصدی درآمدی خود را پرداخت کند و کدام معدن مستثنا شود تصمیم‌گیری کند زیرا بدون شک استاندار و شورای معادن استان شناخت کاملی از توانایی و ظرفیت معادن استان دارند.

به‌جای «درآمد» به «سود» معادن توجه شود

معاون امور اقتصادی استانداری نیز نگاه مثبتی به این طرح مجلس دارد اما معتقد است درصد در نظر گرفته شده برای همه معادن ممکن است تأثیر منفی بگذارد. اشرفی در گفت‌وگو با خراسان رضوی اظهار می کند: این که بخشی از درآمد حاصل از فعالیت معادن صرف عمران و آبادی حوزه محل فعالیت معدن شود موضوعی است که سال‌ها پیگیر اجرایی شدن آن هستیم اما کیفیت این اجرا باید دقیق باشد.

معاون استاندار می گوید: ظرفیت همه معادن و میزان درآمدزایی آن‌ها با یکدیگر یکسان نیست و دریافت ۵ درصد درآمد یک معدن ممکن است کاملاً به ضرر معدن باشد هرچند برخی معادن درآمد بالایی دارند و متضرر نمی‌شوند بنابراین در وهله اول باید سهم در نظر گرفته شده بر اساس ظرفیت معادن باشد. از سویی دیگر این که مطرح شده است که ۵ درصد «درآمد» معدن در نظر گرفته شود باید کارشناسی شود زیرا ۵ درصد درآمد ممکن است بخش عمده‌ای از سود یک معدن را شامل شود.

اشرفی می‌افزاید: پیشنهاد می‌شود به‌جای «درآمد» معدن« سود» یا «ارزش‌افزوده» معدن مدنظر قانون‌گذار باشد و هر معدنی بر اساس سودی که عایدش می‌شود برای پرداخت سهمیه در نظر گرفته شده اقدام کند. هرچند عدد ۵ درصد هم خود جای تأمل دارد و نیاز است بیشتر کارشناسی شود. وی با تایید سخنان معاون سازمان صمت مبنی بر میزان بازگشت سهمیه حاصل از حقوق دولتی معادن به استان می گوید: هدف از دریافت این مبالغ از درآمد معادن عاید شدن منطقه محل فعالیت معدن است اما اگر این درآمد دریافت شود و به منطقه و استان بازنگردد قطعاً تأثیر خود را از دست می‌دهد.

در ادامه این گزارش، سعی کردیم نظر نمایندگان مجلس و واکنش آن ها به انتقادهای وارد شده به این طرح را جویا شویم اما تماس های مکرر ما به شش نفر از نمایندگان استان در مجلس شورای اسلامی که برخی از آن ها از امضا کنندگان این طرح بوده‌اند بی جواب ماند.

در پایان باید اذعان کرد، هر نوع فعالیت معدنی باید منجر به توسعه و عمران منطقه محل فعالیت شود و در نظر گرفتن بخشی از درآمدهای معدن برای این کار کاملاً درست است و از آن حمایت می شود اما نحوه و میزان درآمد دریافت شده از یک‌سو و بازگشت و اختصاص این درآمدهای وصول‌شده به شهرستان و منطقه محل فعالیت معدن از سویی دیگر باید کاملاً دقیق و کارشناسی شده تقنین شود تا در صورت مصوب شدن این قانون شاهد توسعه و عمران روستاها و شهرهای فقیر در جوار معادن پردرآمد استان و کشور باشیم.

بر اساس آمارهای ارائه شده توسط معاون معادن سازمان صمت استان با در نظر گرفتن درآمد هزار میلیارد تومانی حق و حقوق وصولی در سال ۱۴۰۰ در حوزه معادن، سهم استان از این درآمد حداقل ۱۵۰ میلیارد تومان است که این مبلغ به تنهایی می‌تواند تأثیرات بسیاری در توسعه شهرها و روستاهای محل فعالیت معادن بگذارد حال اگر به این حق و حقوق ۵ درصد از کل درآمد را اضافه کنیم بدون شک اعتباری که به استان بازخواهد گشت چند صد میلیارد تومان خواهد بود اما این موضوع نیازمند پیگیری‌های شبانه‌روزی مسئولان و مدیران دولتی در استان به خصوص استانداری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی است.

راه بندان؛ شگرد زمین خواران

سوءاستفاده گران با ایجاد موانعی در ابتدای ورودی دره‌ها در مناطق ییلاقی زمینه را برای زمین خواری فراهم می کنند

بهبودی نیا/ زمین خواران هر بار به شیوه های متفاوت وارد عمل می شوند، یک بار برای مخفی ماندن فعالیت های شان در روزهای تعطیل و ساعات تعطیلی ادارات به جان زمین، کوه، دره و رودخانه می افتند و بار دیگر با توسل به زور با افشاگرانی که مخالف این گونه فعالیت ها هستند چشم در چشم می شوند، همیشه شهرستان های ییلاقی هدف تصرفات آن هاست و به تازگی نیز در شهرستان های استان شگرد جدیدی را به کار گرفته اند و با ایجاد راه بند ها در دهانه دره ها مانع ورود مردم و مسئولان رسیدگی به تخلفات مربوط به زمین خواری می شوند. مسئول اکیپ گشت مشترک شورای حفظ حقوق بیت‌المال استان به «خراسان رضوی» درباره شگرد زمین خواران برای انجام فعالیت های سوداگرانه خود گفت: راه بند، به تازگی توسط تعداد زیادی از زمین خواران برای انجام فعالیت های زمین خواری مورد استفاده قرار می گیرد و زمین خواران با بستن ابتدای مسیرهای فرعی و نصب علایم ورود ممنوع از ورود اشخاص جلوگیری می کنند و با این اقدام مسیر بازرسان سازمان های مختلف را که قصد سرکشی به مناطق مختلف منابع طبیعی دارند می بندند تا با خیال راحت بتوانند دور از چشم مردم و مسئولان به زمین خواری خود ادامه دهند و بعد از این که ویلاسازی ها و تصرف های غیر قانونی شان به پایان رسید مسیر را برای فروش آن چه ساخته اند به روی عموم باز کنند.

طرح ضربتی جمع آوری راه بندها

رمضانی با اشاره به شیوه عمل زمین خواران اظهار کرد: در برخی از موارد مالکانی که تنها ۵۰۰ متر زمین در میان دره دارند برای ایجاد راه بند در ابتدای ورودی که چند کیلومتر بازمین آن ها فاصله دارد اقدام می کنند، یکی از مواردی که موجب گسترش زمین خواری می شود همین راه بندهاست که ما از دو ماه قبل در ییلاقات مشهد مقابله با این شگرد جدید زمین خواری را در دستور کار قرار دادیم و طرح ضربتی جمع آوری راه بندهای غیرمجاز در استان کلید خورد. وی یادآور شد: گزارشی را به دادستانی شهرستان طرقبه شاندیز ارسال کردیم و قاضی محمدزاده، به صورت مستقیم به این موضوع ورود و دستور جمع آوری این راه بندها را صادر کرد. در ادامه این اقدام را به دیگر شهرستان های استان تسری خواهیم داد و با این پدیده که باعث ایجاد مقدمات تضییع حقوق بیت المال می شود برخوردهای قاطعی را با همکاری دستگاه قضا و جهاد کشاورزی در دستور کار قرار می دهیم.

هشدار به راه بندی زمین خواران

مسئول اکیپ گشت مشترک شورای حفظ حقوق بیت‌المال استان خطاب به متخلفان گفت: به تمامی افرادی که با این شگرد قصد تخریب منابع طبیعی و زمین خواری را دارند هشدار می دهیم که قانون با این افراد به شدت برخورد می کند.

ایجاد راه بند تخلف محرز است

رمضانی ایجاد راه های فرعی بدون مجوز را یکی از دلایل دامن زدن به زمین خواری دانست و گفت: یکی از موضوعاتی که به گسترش روستاهای غیر مجاز و ایجاد زمین خواری دامن می زند احداث راه های فرعی بدون مجوز و بی دلیل است، همین راه ها در آینده به ایجاد راه بند و زمین خواری منتهی می شود. وی درباره اقدامات انجام شده در زمینه مقابله با ایجاد راه بندها نیز اظهار کرد: در برخی شهرستان ها ما نقاط دقیق ایجاد راه بندها را شناسایی کرده و نقشه برداری دقیقی را از محل داشته ایم و این گزارش ها را به مسئولان دستگاه قضا در هر شهرستان تحویل می دهیم تا پس از ابلاغ تذکر به افرادی که تخلفات را انجام داده اند برای جمع آوری راه بند ها و جلوگیری از زمین خواری های احتمالی اقدام شود، البته ذکر این نکته ضروری است که در گشت اخیر در شهرستان طرقبه شاندیز نماینده جهاد کشاورزی که در محل حضور داشت اعلام کرد که ایجاد راه بند تخلف محرز است و حتی بدون دریافت دستور قضایی راه بندها از میان برداشته می شود زیرا هیچ فردی حق ندارد در مسیرهای عمومی راه بند ایجاد کند.

کشف زمین خواری گسترده در نزدیکی یک سد

رمضانی در ادامه به بازدیدهای انجام شده در اطراف سد گلستان نیز اشاره کرد و گفت: در این منطقه بعد از بازرسی با حجم زیادی از چاه ها و پمپ های غیر مجاز روبه رو شدیم و زمین های زیادی مورد تصرف قرار گرفته بود که گزارش های مفصل این موضوع در آینده نزدیک در اختیار رسانه ها قرار می گیرد.